

List otwarty do Minister Edukacji Narodowej
oraz do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
w sprawie zmiany systemu kształcenia muzycznego
najmłodszych dzieci szkolnych

Niżej podpisani zwracają się do Minister Edukacji Narodowej, Pani Katarzyny Hall z gorącym apelem o wprowadzenie docelowej zasady powierzania obowiązkowych zajęć muzycznych w klasach I-III szkoły podstawowej (wymiar 1 godziny tygodniowo) wyłącznie muzykom posiadającym odpowiednie kwalifikacje nauczycielskie. Jednocześnie prosimy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Pana Bogdana Zdrojewskiego o poparcie naszej prośby kierowanej do Minister Edukacji Narodowej. Prośby swe uzasadniamy następująco:

Jak wykazały prowadzone od wielu lat badania, poziom kompetencji muzycznych ogromnej większości społeczeństwa polskiego, kontrastując silnie z poziomem profesjonalnego wykształcenia polskich elit muzycznych, jest jednocześnie dramatycznie niższy niż określony podobnymi miarami poziom umuzykalnienia społeczeństwa innych krajów Europy i Ameryki. Co więcej, w świetle szczegółowych badań przeprowadzonych w ciągu ubiegłego roku na zlecenie MKiDN, rysuje się tendencja do dalszego, coraz szybszego obniżania tego poziomu. Analizując przyczyny zaobserwowanych zjawisk zwrócono szczególną uwagę na całkowicie niedoceniony dotychczas czynnik, który według opinii specjalistów ma tu znaczenie wiodące. Czynnikiem tym jest zbyt mała uwaga, jaką w polskim kształceniu umuzykalniającym zwraca się na dzieci w wieku od 3 do 9 lat. Istnieje obecnie udokumentowana wiedza o tym, że wiek około 9 lat stanowi zakończenie okresu, w którym dziecko pozostaje otwarte na działanie umuzykalniające wartościową muzyką. Po przekroczeniu tej granicy rozpoczyna się okres otwartości dziecka niemal wyłącznie na agresywne oddziaływanie niskiej muzycznej popkultury. Tak więc można z całą pewnością powiedzieć, że efektywność umuzykalnienia młodzieży i upowszechniania kultury muzycznej w społeczeństwie polskim była przez ostatnie dziesięciolecie poważnie ograniczona wobec przypisania zbyt małej roli muzycznemu rozwojowi dzieci w okresie przedszkolnym i wczesnoszkolnym.

Od wielu lat inicjacja muzyczna dzieci w wieku do lat 9 (klasy I, II, III) powierzona jest nauczycielom kształcenia zintegrowanego (dawniej „nauczanie początkowe”). Nauczyciele ci są zobowiązani do przekazywania dzieciom wiedzy i umiejętności z szeregu różnych dziedzin, wśród nich z dziedziny muzyki. Niestety, prawidłowe wykonanie tego ostatniego zadania, nawet przy wykazaniu maksimum dobrej woli, jest dla ogromnej większości z nich całkowicie niewykonalne. Nauczyciele kształcenia zintegrowanego na studiach swej specjalności mają co prawda przewidziane nabycie pewnej minimalnej wiedzy o muzyce (dawniej było to łącznie 120 godzin, obecnie w ramach licencjatu kilkakrotnie mniej) lecz przed rozpoczęciem studiów nie wymaga się od nich posiadania jakiegokolwiek umiejętności muzycznej ani nie bada predyspozycji do muzycznej działalności. Są oni wobec uczniów bezradni i prowadzone przez nich zajęcia nie mogą doprowadzić ani do osiągnięcia przez dzieci umiejętności czystego śpiewania ani do przekonania tych dzieci, że muzyka jest czymś interesującym i wartościowym.

W głębokim przekonaniu wszystkich sygnatariuszy tego listu opisana powyżej sytuacja wymaga zasadniczej zmiany. Zmiana ta, jak rozumiemy, zgodna byłaby z intencją nowej podstawy programowej kształcenia zintegrowanego dla klas I-III, gdzie przewidziano obecnie wyraźne wyodrębnienie w nauczaniu treści muzycznych. Należy przyjąć docelową zasadę, iż cotygodniowa godzina zajęć z muzyki w klasach I-III szkoły podstawowej prowadzona jest przez muzyka o odpowiednich kwalifikacjach pedagogicznych. Podkreślamy tę zasadę w sposób szczególny, zwracając uwagę, iż w związku ze specyfiką omawianego,

niezwykle ważnego problemu w żadnym przypadku umuzykalnienie dzieci najmłodszych nie może być powierzane osobom, które oprócz kwalifikacji pedagogicznych nie mają za sobą co najmniej ukończenia szkoły muzycznej II stopnia, i które zdobyły uprawnienia do nauczania muzyki wyłącznie na studiach podyplomowych lub kursach kwalifikacyjnych. Osoby te nie mając właściwego przygotowania muzycznego nie dysponują niezbędną w uczeniu dzieci młodszych swobodą operowania materiałem muzycznym. Jest rzeczą oczywistą, że pełna realizacja opisanego zamierzenia zajmie kilka lat, lecz odpowiednie zarządzenia powinny już od roku 2008/2009 zobowiązać dyrektorów każdej szkoły podstawowej do złożenia corocznego sprawozdania z poczynionych starań o pozyskanie nauczyciela muzyki dla klas I-III. Według oceny Zespołu Ekspertów Polskiej Rady Muzycznej, w znacznej liczbie szkół podstawowych wymagane kryteria (w tym co najmniej ukończenie szkoły muzycznej II stopnia) spełnia już obecnie znaczna część zatrudnionych w klasach starszych nauczycieli muzyki. Mogliby oni przejmować nowe obowiązki w ramach rozszerzonych zadań etatowych.

Prosimy zwrócić uwagę na fakt, że przekazywanie kształcenia muzycznego dzieci wczesnoszkolnych z rąk nauczycieli kształcenia zintegrowanego w ręce nauczycieli-specjalistów jest już obecnie dozwolone i zależy od inicjatywy dyrektorów szkół. W województwie lubelskim zmiana taka nastąpiła już w kilkudziesięciu szkołach (choć w Warszawie zaledwie w kilku). Intencją naszego listu jest jednak, by omawiany problem uznany został przez władze ministerialne za szczególnie poważny i by jak najszybsze rozwiązywanie go traktowane było przez władze obu resortów jako zadanie priorytetowe.

Warszawa, 10 czerwca 2008 r.

Wyrażam chęć złożenia podpisu

Imię i nazwisko oraz (ewentualnie) instytucja, stanowisko